

Dr. E. F. W. GEY VAN PITTIUS: Actuele Politieke Vraagstukke —
J. L. van Schaik, Pretoria.

Dit is met warmte dat ons hierdie geskrif verwelkom. Dr. van Pittius is professor in Staatsleer en Publieke Administrasie aan die Universiteit van Pretoria. Dit is dus die vakkundige wat aan die woord is, en hy stel ons nie te leur nie. In hierdie tyd van „gewelddige rusies, skakerings en verbrokkelings” slaan hy met hierdie geskrif die spyker op die kop deur die leser op heldere en verstaanbare wyse in te lei in die staatkundige vraagstukke waarmee ons elke dag in aarakking gebring word, en hy wys op die redelikeheidsbeginsel waarop die westerse beskawing gebaseer is, en hoe volgens die westerse opvatting enige optrede wat slegs op brute mag gefundeer is, barbaars en onbeskaaf is, en hoe 'n diktatuur of gesagstaat nie op hierdie redelikeheidsbeginsel rus nie. Hy wys ook op die organiese verwantskap tussen die Kommuniste en die Nasionaalsosialisme en op die dwaasheid dat „die arme Afrikaner kwansuis slegs een van twee uitweë het: as hy nie deur die Kommuniste verswelg wil word nie, dan moet hy die teenvoeter daarvan, n.l. Nasionaalsosialisme of die gesagstaat, krampagtig aanhang.” Hy noem dit 'n „valse keuse”, want „vir die Afrikaner druis sowel die Kommuniste as die Nasionaalsosialisme teen al sy tradisies en opvattinge in en is om daardie rede onnasionaal en onaanneemlik. Hy wil nie een van die twee kies nie: hy verwerp hulle albei. Dis trouens 'n kinderagtige argument om te beweer dat hy moet kies. Die beste teenvoeter ten vuur is water. Nou is dit belaglik om vir 'n man wat nie wil verbrand nie te sê dat hy in 'n put water moet spring — om daar te gaan verdrink! Dis maar nog 'n bewys van hoe sommige mense hul die buitelandse ideologieë soveel aantrek dat hul selfs ons keuse wil beperk tot daardie ideologieë — asof ons self geen tradisie, geskiedenis of rigsnoer het nie.”

Die uiteensetting van die ideologiese stryd is helder. Hy wys daarop hoe die demokrasie uit die aard van die saak niks eintlik met kapitalisme te maak het nie. „Demokrasie is 'n lewensopvatting en 'n regeringstelsel: regering van die volk, vir die volk en deur die volk.” Dit is onse Suid-Afrikaanse tradisie wat in die Groot Trek so duidelik uitgekom het. „Waar ons voorouers sulke nugtere denkers was, waar elkeen homself gelykwaardig met sy buurman beskou het, is dit tragies dat hierdie geesteserfdeel saam met die demokrasie verdoem word. Waar ons voorouers met skape geboer het, is die ideaal van sommige mense blykbaar om van die Afrikaners self skape te maak — behalwe natuurlik die self-aangestelde voorbokke. Onder die invloed van mense soos Spengler- en Karl Marx—praat hulle van die dekadensie van die westerse demokrasie. Hierdie leer, wat Suid-Afrika altans betref, kom eerder neer op 'n dekadensie van die voorbokke — veral as ons hulle met die Voortrekkerleiers vergelyk.” Dit is ook dwaasheid om die demokrasie „heidens” te noem. „Calvyn en die Kerkvaders het die natuureg sterk beklemtoon. Ook die heidene is beeldraers van God en het selfs in hulle diepsgevalle toestand nog die beeld van God in hulle. Dit word ook geles in artikel 14 van die Nederlandse Geloofsbelydenis. Die hele Romeinse Reg is dan ook bewys dat selfs die heidene nog iets van die goddelike lig behou het. Die algemene openbaring word ook by die heidene gevind. Paulus leer dit met nadruk in Romeine I.”

Maar genoeg. Ons beveel hierdie belangrike geskrif by al ons lesers aan.

S. P. ENGELBRECHT.

PROF. H. L. GONIN, Latynse Grammatika en Leesboek. Tweede Jaargang. Voortrekkerpers, Bpk., Johannesburg, 1945.

Op dieselfde lees geskoei as sy voorganger (sien bespreking in die vorige aflewering van die Hervormde Teologiese Studies), is ook die Tweede Jaargang in die Latynse Grammatika-reeks van die hand van Prof. Gonin 'n werk wat in elke opsig aanbeveel kan word.

Soos die Eerste Jaargang is ook die Tweede gekenmerk deur sy besondere gerigtheid op die praxis van die taalonderwys. Die opsteller het met groot welslae die skeidslyn getrek tussen dit wat vir die student van daadwerklike betekenis is en dit wat voorlopig oor die hoof gesien kan word as nodelose „geheue-balast.” Seldsaam voorkomende, of liever, afwykende vorms van die werkwoord en die selfstandige naamwoord, soos *fi* die imperatief van *fiō*, *forem* i.p.v. *essem* ens., word vir dié rede dan ook nie bespreek nie.

Hoedat die geheue daarteen geskraag word, blyk uit die unieke wyse waarop die leerling se eie woordeskat aan latynse optel-woorde

ten volle benut word; b.v. *victor ludorum*, 'n begrips-samestelling wat bekend is aan elke seun en meisie wat belangstelling het in die sport-aktiwiteite van hul inrigting, word die aanhaakpunt van die woorde *ludus* en *victor* vir die geheue. (bls. 34). Dan weer word gebruik gemaak van afgeleide latynwoorde in Afrikaans of Engels; wie „Oom Bart se Moleste in die Moot” ken, word opmerkzaam gemaak op die afkoms van ons woorde „moles” en „molesteer” van die Latynse *moles*. Algemeen bekende Engelse woorde soos „honour,” „alien,” „authority” e.d.m. dien die leerling tot boustene vir sy Latynse woorde-skat. i.s.v. hy moet trag om die Latynse oorsprong van die woorde na te gaan.

Ook die gebruikmaak van voor-die-hand-liggende taal-logika dra daartoe by om die werk interessant, en sy doelstelling geslaagd, te maak. Uit die behandeling van die telwoorde (*cardinalia*), om maar één voorbeeld te noem, word dit vir die leerling vir goed duidelik waarom die sin, „hy stuur een-en-twintig meisies,” vertaal moet word: *viginti unam puellas mittit*. (Sien bls. 14).

Nog 'n opvallende gebruik in hierdie werk is dat werkwoorde wat hul graag leen vir samestellinge om 'n nuwe begrip te vorm, gelyktydig met hul samestellinge behandel word. Dit het die voordeel dat in die geheue 'n totaal-beeld van die hele „woord-familie” ingeprent word; as die leerling net die „woord-vader” onthou, sal hy ook instaat wees om hom 'n voorstelling te vorm van die voorkoms en eienaardighede van die „woord-kindere.” Die lesse oor *duco* en *sum* (bls. 41) is mooi voorbeelde hiervan.

'n Verdere geheue-stut — en in die aanleer van 'n ongesproke taal is geheue-stutte van onskatbare waarde — is die interessante wyse waarop die radikale betekenis van 'n woord tuisgebring word. Wie in die onsekere verkeer waarom *legere* én „lees” én „uitkies” kan beteken, sal goed doen om bls. 16 na te slaan. Hy sal daarna ook weet waarom 'n „keurbende” ook genoem kan word 'n „uitgelese bende.” Vanselfsprekend word met hierdie wyse van behandeling een van die meesbelangrike nuwe-produkte van die studie van Latyn gedien, n.l. die verryking van 'n mense se eie taal.

In die Tweede Jaargang word oorgegaan tot die meer ingewikkelde vorme van sinsbou. Konstruksies wat behandel word, is die *Accusativus cum Infinitivo*, die *Ablativus Absolutus*, en konstruksies met die konjunktief (*cum temporale* en *konsekutiewe sinne*). Soos sy voorganger verdien ook hierdie aflewering van die Latynse Grammatika en Leesboek, deur sy helderheid en eenvoud een van die mees geskikte handleidinge vir die onderrig van die vak, algemene inbruikname in ons skole, aan ons universiteite en by privaatstudie.

A.S.G.